

Strategies for Reducing Theory Practice Gap in Nursing Education: An Integrative Review

Yaser Saeid¹, Seyed Tayeb Moradian², Batool Nehrir³, Morteza Khaghanizade^{4,*}

¹ PhD Candidate in Nursing education, Students' Research Committee and Faculty of Nursing, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² Assistant Professor, Atherosclerosis Research Center and Nursing Faculty, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

³ Assistant Professor, Health management Research Center and Nursing Faculty, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

⁴ Associate Professor, Behavioral Sciences Research Center and Nursing Faculty, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

* **Corresponding author:** Morteza Khaghanizade, Associate Professor, Behavioral Sciences Research Center and Nursing Faculty, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran. E-mail: khaghanizade@bmsu.ac.ir

Received: 26 Jun 2018

Accepted: 29 Jul 2019

Abstract

Introduction: According to the nature of the nursing profession, the education process is based on two parts of theory and practice. To educate nurses who can provide proper care by health standards, attention to both sectors is essential. However, the gap between the theories of practice is one of the challenges posed in nursing education. So that the approaches of studies in the field of nursing education are also focused on the pathology of this challenge and provide a suitable strategy. This study aimed to provide a solution to close the gap between theory and practice in nursing education.

Methods: This integrative review uses the key words of nursing education, theory, and practice, a wide search of resources at the WOS, Pub med, Science Direct, Scopus, Iranmadex, Magiran, SID and Google scholar from 2003 to 2018, in English and Persian. Ultimately, 7 articles were included. Data were analyzed based on whitehorse and Knafl (2005) strategy.

Results: Based on the results of the studies, reviewing of curriculum, Motivation, cultural competence, appropriate communication between instructors and students, increasing the critical thinking skills of faculty members and students, enhancing the clinical skills of faculty members and using various educational methods, among the effective factors in reducing the gap between theory and practice in nursing education.

Conclusions: According to the results of the study, reviewing of curriculum, increasing the critical thinking skills of students and faculty members, enhancing the clinical skills of faculty members and using various education methods in nursing recommended.

Keywords: Nursing Education, Theory, Practice, Strategy

راهبردهای کاهش شکاف بین تئوری و عمل در آموزش پرستاری؛ مرور یکپارچه

یاسر سعید^۱، سید طیب مرادیان^۲، بتول نحیر^۳، مرتضی خاقانی زاده^{۴*} ID

^۱ دانشجوی دکتری پرستاری، دانشکده پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران
^۲ استادیار، مرکز تحقیقات آترواسکلروز، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران
^۳ استادیار، مرکز تحقیقات مدیریت سلامت، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران
^۴ دانشیار، دانشکده پرستاری، مرکز تحقیقات علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران
 * نویسنده مسئول: مرتضی خاقانی زاده، دانشیار، دانشکده پرستاری، مرکز تحقیقات علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران. ایمیل: khaghanizade@bmsu.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۵/۰۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۰۴/۰۵

چکیده

مقدمه: با توجه به ماهیت حرفه پرستاری، فرایند آموزش مبتنی بر دو بخش تئوری و عمل می باشد. برای تربیت پرستاران توانمند جهت ارائه مراقبت اصولی متناسب با استاندارد های سلامت، توجه به هر دو بخش ضروری است. این در حالی است که شکاف بین تئوری عمل به عنوان یکی از چالش های مطرح شده در بحث آموزش پرستاری می باشد. به طوری که رویکردهای مطالعات در حوزه آموزش پرستاری نیز متمرکز بر آسیب شناسی این چالش و ارائه راهکار مناسب می باشد. این مطالعه با هدف تعیین شکاف بین تئوری و عمل در آموزش پرستاری انجام شد.

روش کار: در این مرور یکپارچه (Integrative Review) با استفاده از کلید واژه های آموزش پرستاری، تئوری، عمل، Nursing Education Theory, Practice Education Theory, Practice جست و جوی وسیع منابع در پایگاه های علمی WOS, Pub med, Science Direct, Scopus, Google scholar از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۸، به زبان انگلیسی و فارسی انجام شد. در نهایت ۷ مقاله وارد مطالعه شدند. داده ها بر اساس روش نافل و ویتومور (۲۰۰۵) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: بر اساس نتایج مطالعات، بازنگری برنامه درسی، ایجاد انگیزه، صلاحیت فرهنگی، ارتباط مناسب اساتید و دانشجویان، افزایش مهارت های تفکر انتقادی اساتید و دانشجویان، افزایش مهارت بالینی اساتید و بهره گیری از روش های مختلف تدریس، از جمله موارد پیشنهادی برای کاهش شکاف تئوری و عمل در آموزش پرستاری بودند.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج مطالعات، اصلاح برنامه درسی، افزایش مهارت های تفکر انتقادی دانشجویان و اساتید، افزایش مهارت های بالینی اساتید و استفاده از روش های مختلف تدریس، در جهت کاهش شکاف بین تئوری و عمل پیشنهاد می شود.

کلیدواژه ها: آموزش پرستاری، تئوری، عمل، راهبرد

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

شکاف تئوری و عمل، موضوع جدیدی نیست و به طور گسترده در ادبیات و مطالعات مورد توجه قرار گرفته است [۱، ۲]. در واقع مسائل مربوط به دانش و عمل دارای یک تاریخچه طولانی در آموزش پرستاری بوده و به عنوان یک منبع مزمن اختلاف، راه حل آسان و کامل برای آن مطرح نشده است [۳]. این شکاف در بین دانشجویان پرستاری پر رنگ تر بوده و از اهمیت بیشتری برخوردار است چرا که دانشجویان ممکن است در سردرگمی بین اساتید و پرستاران بالینی قرار بگیرند [۴]. بنابراین امروزه فاصله تئوری تا عمل به عنوان یکی از مشکلات

اساسی در آموزش رشته های بالینی از جمله پرستاری بوده و ناشی از اختلاف بین آموخته های نظری در کلاس درس و کاربرد آنها در موقعیت های بالینی می باشد. بر این اساس فاصله تئوری و عمل را تحت ناهمخوانی بین آموخته های کلاس درس (دانش تئوری) با آنچه که در محیط بالینی تجربه می شود (عملکرد) عنوان می کنند [۵]. در واقع حرفه پرستاری را دو بخش اصلی تشکیل می دهد؛ بخش نظری که در کلاس های آموزشی به دست می آید و نشان دهنده دانش فراگیران می باشد و قسمت عملی که بر بهبود مهارت های آنها در

محیط کار و به نوعی فرایند اجتماعی شدن از اولویت های مهم در آموزش پرستاری می باشد [۱۴]. در صورتی که این فرایند به خوبی طی نشود، دانشجویانی که بعد از فارغ التحصیلی به عنوان پرستار وارد محیط بالین شده اند قادر به انجام اصولی وظیفه اصلی خود یعنی ارائه مراقبت علمی و کیفی نخواهند بود. از این رو تلاش آموزش با مهارت های خاص تدریس و یادگیری و همچنین انتقال دانش و قضاوت صحیح، بایستی در راستای توقف شکاف بین تئوری و عمل در جهت هدف غایی، یعنی افزایش کیفیت مراقبت باشد [۱۳].

از جمله عوامل مطرحی دیگر در بحث فاصله تئوری تا عمل در کنار ویژگی های شخصی دانشجویان، عوامل مرتبط با مربی و عوامل مرتبط با سازمان و محیط از جمله عوامل موثر بر آموزش بالینی در پرستاری می باشند [۱۵].

تاکید مخاطبین آموزش پرستاری، یعنی دانشجویان نیز در راستای بهبود شیوه های آموزشی؛ کانال های باز بین اساتید تئوری و تمرین، حمایت بیشتر دانشجویان، افزایش صلاحیت مربیان بالینی، با استفاده از روش های مختلف آموزش، و آماده سازی و بهبود آزمایشگاه های بالینی می باشد [۱۶].

با توجه به مطالب عنوان شده و اهمیت فاصله تئوری و عمل، قطعاً بایستی آموزش پرستاری با تمرکز بر تربیت نیروی انسانی کارآمد و حرفه ای، از رویکردهای کاربردی در جهت دست یابی به این هدف بهره گیرد. بر همین اساس راهبردهای موجود در این خصوص متمرکز بر تجدید برنامه درسی و ارتباط بین آموزش و محیط تمرین یا بالین می باشد [۱۳]. از این رو با توجه به اهمیت موضوع، در این مرور بررسی نتایج مطالعات در با هدف تعیین شکاف بین تئوری و عمل در آموزش پرستاری انجام شد.

روش کار

این مرور یکپارچه با هدف تحلیل و ترکیب نتایج مطالعات در خصوص فاصله تئوری تا عمل در آموزش پرستاری با روش *whitehorse and Knaf* (۲۰۰۵) انجام شد. مرور یکپارچه یک روش برای خلاصه کردن شواهد موجود درباره ی یک می باشد که با متدولوژی های مختلف در مطالعات مختلف بررسی شده است. این بررسی، شامل ۵ مرحله است، شناسایی مشکل، مرور مطالعات، ارزیابی داده ها، تجزیه و تحلیل مطالعات وارد شده به مطالعه و ارائه نتایج [۱۷].

شناسایی مشکل

امروزه شکاف بین تئوری و عمل به عنوان یکی از مشکلات و موضوعات اساسی در آموزش رشته های بالینی از جمله پرستاری می باشد که در مطالعات متعدد مورد بررسی و چالش قرار گرفته است. بر این اساس با توجه به یافته های مطالعات مختلف؛ انجام مرور یکپارچه با هدف بررسی و ترکیب نتایج مطالعات مختلف در جهت ارائه راهکارهای مناسب در بحث آموزش پرستاری، کمک کننده خواهد بود.

مرور مطالعات

بر این اساس جست و جوی وسیع در پایگاه های علمی در پایگاه های علمی، WOS, Pub med, Science Direct Scopus, SID, Magiran, Iranmadex و Google scholar با استفاده از کلید واژه های آموزش پرستاری، تئوری و عمل از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۸

زمینه بالینی تمرکز دارد. بنابراین برای تربیت پرستاران با عملکرد کیفی و مناسب، تمرکز بر هر دو بخش ضروری به نظر می رسد. چرا که بخش تئوری مبنایی برای درک واقعیت پرستاری می باشد و محیط بالین نیز در توسعه اجتماعی شدن حرفه ای، دانش و مهارت های پرستاری تاثیر گذار است. در واقع این محیط فرصت هایی را با تکیه بر مبانی نظری و مهارت های عملی در موقعیت های واقعی زندگی برای دانشجویان فراهم می کند [۶]. اهمیت این موضوع باعث شده تا تکیه مطالعات نیز بر اهمیت حمایت از دانشجویان به خصوص در محیط های بالینی و مطرح شدن دیدگاه تازه ای در بحث آموزش پرستاری، تحت عنوان مبحث منتورینگ شود که می تواند فرصتی مناسب در جهت افزایش جذب دانشجویان پرستاری به عنوان نیروی کار باشد [۷, ۸]. Gale نیز در مطالعه خود به بررسی تجربه دانشجویان پرستاری از قرارگیری در کنار پرستاران بالین پرداخته که در نهایت نتایج عنوان کننده تاثیرات مثبت بر دانش و مهارت های بالینی آنها در خصوص ارتقای سلامت و هم چنین تمایل بیشتر برای حضور در کنار پرستاران بالین بود [۹]. جدای از تمرکز مطالعات حوزه آموزش پرستاری بر اهمیت فاصله تئوری عمل، با نگاهی به اطراف و برگزاری کنگره ها و سمینارهای علمی با موضوعیت خاص " آموزش پرستاری و مامایی از نظریه تا عمل؛ ارتقاء کیفیت آموزش بالینی" نیز خود دلیلی بر اهمیت توجه به این چالش و لزوم ارزیابی روش های آموزشی و بهره گیری از رویکردهای موثر در بهبود این چالش می باشد.

بنابراین در کنار چالش های مطرح شده در حوزه بهداشت و سلامت، همراهی مواردی چون کمبود نیروی پرستار، افزایش سن پرستاران شاغل، کمبود مربیان پرستاری باعث افزایش پیچیدگی این چالش ها و نتیجه تاثیر گذار این چالش ها بر محیط کاری و ارائه مراقبت شده است. لذا برای رسیدگی به این چالش ها، مدیران و مسئولان مربوطه به دنبال پرستارانی هستند که دارای دانش، مهارت ها و نگرش هایی باشند که با الزامات محیط کاری آنها مطابقت دارد. از این رو برای همگامی، مدرسان پرستاری نیز باید به طور مداوم برنامه های درسی، رویکردها و برنامه های آموزشی مورد استفاده را برای آموزش پرستاران جدید و بالینی ارزیابی و بازنگری کنند [۱۰].

علی رغم تکیه بر حضور دانشجویان در بالین، آنچه که قابل توجه است این است که از نظر دوره زمانی، کارآموزی های دانشجویان پرستاری که تحت عنوان یادگیری عملی دیده می شود، کافی می باشد. بنابراین آنچه که بیشتر نقش دارد به نظر سنتی بودن ارائه خدمات و آموزش پرستاری می باشد که بر این اساس اصلاح برنامه درسی دوره پرستاری یا تخصصی نمودن حرفه پرستاری می بایست مد نظر قرار گیرد [۱۱]. از طرفی جدای از مباحث تئوری و دانش کسب شده در کلاس های درسی، در حیطه بالینی توجه و به کارگیری نظریه های پرستاری که به عنوان شاخص علم و یکی از شواهد مبنای عملکرد پرستاری محسوب شده و در سرفصل دروس مقاطع مختلف دانشگاهی وجود دارند، نیز کم می باشد [۱۲].

یکی دیگر از ابعاد نامناسب بودن آموزش پرستاری به تناسب تئوری و بالین، تاثیر آن بر حرفه پرستاری ناشی از انگیزه و منزلت کاری می باشد. در صورتی که پرستاران از مهارت کافی و مناسب برخوردار نباشند اعتبار آنها زیر سؤال بوده و این موضوع یاس و ناامیدی آنها را به دنبال خواهد داشت [۱۳]. چرا که آماده سازی پرستاران متناسب با فرهنگ

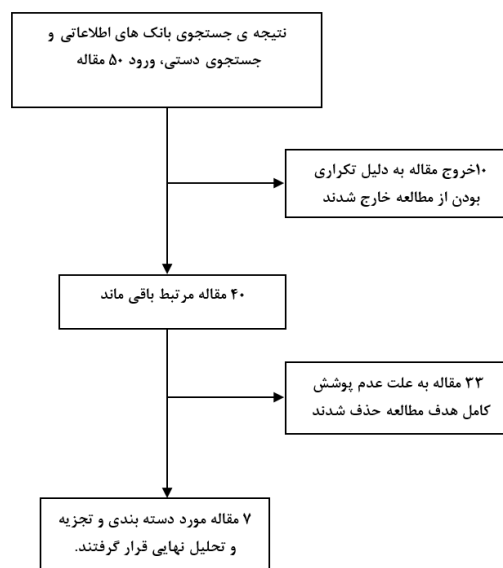
عملی در آموزش پرستاری و ارائه راهکارهای عملی در جهت کاهش آن انجام شد. بر این اساس پس از حذف موارد تکراری و غیرمرتبط در نهایت ۵۰ مقاله وارد مرور و بررسی کلی شدند. در نهایت ۷ مقاله مرتبط با اهداف مطالعه مورد ارزیابی قرار گرفتند (تصویر ۱).

یافته‌ها

با توجه به مطالب عنوان شده عوامل متعددی در ایجاد فاصله بین تئوری و بالین دخیلی می‌باشند، این شامل طیف متفاوتی از عوامل در سطح دانشجویان، اساتید و ساختار سیستم آموزشی می‌باشد از جمله؛ در سطح دانشجویان؛ ایجاد انگیزه در دانشجویان و حمایت کافی از آنها در محیط بالین، ایجاد کانال‌های باز ارتباطی بین دانشجویان و اساتید، افزایش مهارت‌های تفکر انتقادی دانشجویان، افزایش مهارت‌های بالینی، افزایش مهارت‌های تفکر انتقادی، بکارگیری روش‌های مختلف در بحث تدریس، توجه به شرایط فرهنگی در بحث آموزش، دادن بازخورد به دانشجویان، اصلاح برنامه درسی، توجه به بحث منتورینگ و پرسپکتورشیپ (جدول ۱).

به طوری که ظهور پرونده در مطالعه خود این موضوع را از دیدگاه افراد درگیر از جمله دانشجویان پرستاری، مربیان پرستاری و پرستاران مورد ارزیابی قرار داده که از عوامل مشترک کلی در این خصوص بحث مربیان با تجربه و عوامل فردی موثر اعتماد به نفس و داشتن انگیزه کافی می‌باشد [۱۸]. حیدری عواملی چون انتقال آموزش از بیمارستان به دانشگاه، تاکید دانشگاه بر مراقبت کل نگر، عدم همخوانی بین دروس تدریس شده در دانشگاه با نیاز بالین، عدم به روز شدن دانش مربیان و متفاوت بودن نحوه آماده سازی دانشجویان در دانشگاه و بالین را موثر می‌داند [۱۹].

به زبان انگلیسی و فارسی انجام و متناسب با هدف پژوهش کلیه مقالات با رویکرد کمی و کیفی مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفتند.

تصویر ۱: فرایند بررسی و انتخاب مقالات

ارزیابی داده ها و تجزیه و تحلیل نتایج

این بررسی شامل انواع مختلفی از نشریات مانند مطالعات تجربی، مروری، خلاصه مقالات، خلاصه ارائه های کنفرانس و پایان نامه ها، به دو زبان فارسی و انگلیسی بود. با توجه به هدف مطالعه انتخاب و ارزیابی مقالات در جهت شناخت عوامل موثر بر شکاف بین آموزش تئوری و

جدول ۱: خلاصه مقالات وارد شده در مرور یکپارچه

عنوان	مجله	نویسنده	سال	یافته های اصلی
فاصله بین تئوری و بالین در پرستاری	Procedia Social and Behavioral Sciences	اجانی و همکاران	۲۰۱۱	بازنگری برنامه درسی، رابط بین آموزش و محیط های بالینی
پیشنهادها برای کاهش فاصله در آموزش پرستاری: دیدگاه دانشجویان پرستاری	International Journal of Nursing Didactics	سیفان و همکاران	۲۰۱۵	حمایت بیشتر دانشجویان، کانال باز بین مدرسان تئوری و بالین، افزایش صلاحیت بالینی مدرسان، استفاده از روش های آموزشی مختلف، آماده سازی و بهبود آزمایشگاه های بالینی
بررسی علل و راهکارهای فاصله تئوری و عمل در پرستاری از دیدگاه آموزش: یک مطالعه مروری	مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی	حیدری و همکاران	۱۳۹۳	تربیت دانشجویان به روش صحیح، تدریس موثر و با توجه به نیاز بالین، توسعه مدل نقش ها، استفاده از اساتید متخصص بالینی پرستاری، به روز کردن دانش مدرسان و پرستاران
یادگیری فعال، راهکاری جهت کاهش فاصله تئوری تا عمل در آموزش بالینی	مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی	حقانی و همکاران	۱۳۹۰	یادگیری مبتنی بر تکلیف، یادگیری مبتنی بر عملکرد، یادگیری مبتنی بر تمرین
ارتباط تئوری و عمل: مهارت های انعکاسی و دانش نظری به عنوان عوامل کلیدی در پر کردن شکاف بین تئوری و عمل در آموزش پرستاری اولیه	Journal of Advanced Nursing	هالویک	۲۰۱۲	توسعه مهارت های بازخوردی و انعکاسی، تقویت محتوای تئوری برنامه آموزشی اولیه
یادگیری مبتنی بر مسئله در آموزش بالینی پرستاری: یکپارچه سازی تئوری و عمل	Nurse Education in practice	ارنبرگ و همکاران	۲۰۰۷	اطلاعات مستمر، آموزش و حمایت از دانشجویان و پرسپکتورها پیش نیاز موفقیت در پیاده سازی یادگیری مبتنی بر مسئله در آموزش بالینی
بررسی عوامل موثر بر شکاف آموزش و عمل از دیدگاه پرسنل، دانشجویان و مربیان پرستاری	Future of Medical Education Journal	ظهیر پرونده و همکاران	۲۰۱۸	از نظر دانشجویان؛ استفاده از مربیان یا تجربه، اعتماد به نفس از دیدگاه مربیان؛ وجدان کاری مربی، انگیزه، ضعف نظارت مربی، استفاده از مربیان یا تجربه، از دیدگاه پرستاران؛ اعتماد به نفس، مربیان یا تجربه، انگیزه پرستار و کمبود پرستاری.

حرفه ای خود ترکیبی از راهبردها را برای ارائه مراقبت کامل و موثر به کار می برند [۳۰، ۳۱].

بحث

این مرور یکپارچه با هدف تمرکز بر شکاف تئوری و عمل در آموزش پرستاری انجام شد.

بر اساس نتایج مقالات متعدد، شکاف تئوری و عمل در آموزش پرستاری از اهمیت ویژه ای برخوردار است و به عبارتی به عنوان یک چالش در بحث آموزش پرستاری مطرح می باشد که باعث شده با توجه و تمرکز بر آن روش های متعدد جهت بهبود این شکاف ارزیابی و پیشنهاد شود. آنچه مشخص است توجه به هدف آموزش در هر رشته ای می باشد که قطعاً مهمترین هدف آموزش دانشگاهی، تربیت و توسعه توانمندی و تکنیک های دانشجویان برای یادگیری طولانی مدت می باشد. چرا که دانشجویان در آینده در زندگی حرفه ای خود به عنوان پرستار، به طور مداوم با موقعیت های چالش برانگیزی مواجه خواهند شد که نیازمند تصمیم گیری درست و انجام اقدامات مناسب می باشند. این موضوع نیازمند آموزش در حل مسئله، انعکاس، تصمیم گیری و توانایی استفاده از راهبردهای یادگیری استقرایی و قیاسی با هم می باشد. از این رو دستورالعمل های آموزشی دانشگاهی در این خصوص باید عنوان کننده انتظارات دانشجویان از نظر صلاحیت پرستاری و مدارک تحصیلی تا اطمینان برای آمادگی در پاسخگویی به خواسته های حرفه ای آینده شان باشد [۳۲].

به نظر می رسد تغییر در جهت کاهش فاصله تئوری تا عمل در بحث آموزش پرستاری را بایستی از برنامه درسی شروع کرد بر همین اساس راهبردهای پیشنهادی در این خصوص تحت عنوان همکاری های فشرده بین حرفه ای و تجدید نظر برنامه ها درسی رادیکال مانند افزایش استفاده از شبیه سازی و خدمات داخلی و بین المللی عنوان می شود و اینکه مربیان پرستاری باید با تمام ذینفعان در جهت ایجاد تغییرات مؤثر و پایدار همکاری کنند [۳۳]. این موضوع نیازمند یک دیدگاه جامع در بحث های مختلف می باشد و حتی نیم نگاهی خارج از بحث آموزش، به طوری که چراغی در مطالعه خود راهکارهای پیشنهادی موفق برای انتقال دانش نظری به حوزه عمل پرستاری را پیوست مطلوب بین تئوری _ عمل و عمل _ تئوری در چهار ستون اصلی پرستاری یعنی آموزش، پژوهش، مدیریت و بالین معرفی می کند [۳۴].

موضوع دیگر در کنار برنامه درسی، دانشجویان می باشند که در هسته اصلی آموزش قرار داشته و مخاطب اصلی آن می باشند. بر همین اساس حیدری که مطالعه خود را در راستای واکاوی علت های موثر بر فاصله تئوری و عمل در آموزش پرستاری انجام داده بود در نهایت راهکارهای پیشنهادی را در جهت کاهش این فاصله، آگاهی بخشیدن دانشجویان به اهمیت نتایج و فرایند بالینی، استفاده از پرسپکتیو شیب ها و منتورشیپها، ایجاد مدل نقش برای دانشجویان، تدریس متناسب با نیاز بالین، اصلاح برنامه درسی آموزش پرستاری، سنجش علاقه مندی دانشجویان قبل از ورود به مقاطع بالاتر، به روز نمودن دانش پرستاران و مدرسان، تدریس کلاس توسط پرستاران متخصص عنوان

حقانی در مطالعه خود تحت با تمرکز بر اهمیت آموزش بالینی، روش های یادگیری مبتنی بر تکلیف، یادگیری مبتنی بر تمرین و عملکرد را به عنوان روش های یادگیری فعال در جهت کاهش فاصله بین تئوری تا عمل در آموزش بالینی مطرح می کند [۲۰]. در واقع این نوع یادگیری به نوعی برطرف کننده انتظارات شغلی، نیازهای شغلی یا براساس نیازهای فردی می باشد. بنابراین این نوع یادگیری در واقع با پیوند محیط دانشگاهی و بالین فرصت های جدیدی را برای یادگیری در محیط کار فراهم می کند [۲۱]. تکیه دیگر حقانی در مطالعه خود بر یادگیری مبتنی بر عملکرد می باشد که آن را برخاسته از تفاوت بین دانش و عملکرد فرد یا به نوعی همان فاصله تئوری بالین عنوان می کند. در واقع این نوع یادگیری نیز فرد را در جهت به کارگیری دانش و مهارت های خود در موقعیت های واقعی توانمند می سازد از این رو به کارگیری مطالب برای دانشجویان معنادارتر خواهد بود [۲۰].

تاکید بر یادگیری و افزایش مهارت های تفکر انتقادی و آموزش آن در اساتید و دانشجویان نیز از عوامل مؤثر دیگر است که در مطالعات متعدد مورد بحث و ارزیابی قرار گرفته و بر مؤثر بودن آن در جهت کاهش فاصله تئوری و عمل تأکید شده است [۲۲-۲۴]. از این رو همگام با بروز تحول در آموزش پرستاری و نیاز متفاوت دانشجویان برای کسب یادگیری و انتظارات جدید، مهارت های پایه و و محتوای نظری به تنهایی در جهت آماده سازی پرستاران برای حضور در محیط های متغیر کفایت نمی کند و بایستی اساتید آموزش های خود را متمرکز بر تفکر انتقادی و استدلال بالینی به روز کنند [۲۵]. به طوری که Chan معتقد است که برای رشد تفکر انتقادی در دانشجویان ابتدا بایستی اساتید خودشان مهارت کافی را در این خصوص داشته باشند زیرا با فهم و جایگیری مهارت های تفکر انتقادی در آموزش پرستاری (راهبردهای مؤثر بر تفکر انتقادی، راهبردهای تسریع و توسعه تفکر انتقادی و موانع و راهبردهای آموزش و یادگیری تفکر انتقادی)، آموزش دهنده ها و مربیان پرستاری قادر خواهند بود تا این مهارتها را در دانشجویان پرستاری توسعه بخشند و آنها را برای عملکرد و تمرین بالینی آینده آماده سازند [۲۶].

تاکید بعضی از مطالعات نیز بر استفاده از روش های نوین آموزش از جمله شبیه سازی در بحث آموزش می باشد از این جهت که آموزش مبتنی بر شبیه سازی با فراهم ساختن محیط یادگیری که نزدیکی زیادی به بالین دارد می تواند در دانش، مهارت، امنیت و اطمینان بخشی به فرد تأثیر بسزایی دارد [۲۷]. از طرفی می تواند به عنوان رویکردی مؤثر در آموزش بزرگسالان [۲۸] و هم افزایش و بهبود مهارت های تفکر انتقادی مؤثر باشد [۲۹].

در نهایت از بعد جامع نگری مراقبت پرستاری هم یکی از رویکردهای عنوان شده در بحث آموزش پرستاری توجه به بحث فرهنگ و به نوعی صلاحیت فرهنگی می باشد. چرا که در فلسفه پرستاری به عنوان یک مراقبت جامع نگر بایستی به فرهنگ بیمار، به عنوان مجموعه ای از ارزش ها، باورها، سنت ها و نمادهایی تشکیل دهنده و قابل انتقال زندگی هر فرد توجه داشت. در بحث صلاحیت فرهنگی نیز پرستاران معمولاً بر اساس تعهد اخلاقی و

تجهیزات محیط بالین و بازنگری ابزارهای ارزشیابی بالینی می باشد [۳۸].

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج مطالعات، موارد پیشنهادی در جهت کاهش شکاف تئوری و عمل در سطح دانشجویان، اساتید و ساختار سیستم آموزشی خلاصه می شود که بایستی با شناخت و مدیریت مناسب آنها را مدیریت نمود. از جمله اصلاح برنامه درسی، افزایش مهارت های تفکر انتقادی دانشجویان و اساتید، افزایش مهارت های بالینی اساتید و استفاده از روش های مختلف تدریس. از این جهت نتایج مطالعه حاضر می تواند مبنایی برای شناخت بهتر راهکارهای پیشنهادی با تکیه بر نتایج مطالعات انجام شده در خصوص شکاف بین تئوری و عمل در آموزش پرستاری باشد. لذا اساتید و مربیان بالینی بایستی به تناسب شرایط از روش های مختلف و تایید شده در حوزه آموزش بهره گرفته و ارزیابی مناسب در خصوص اثربخشی آنها با توجه به میزان یادگیری دانشجویان را مد نظر قرار دهند. همچنین با توجه به زمینه ها و موارد استخراجی انجام مطالعات هدفمند با رویکرد اختصاصی مبتنی بر کاهش شکاف بین تئوری و عمل پیشنهاد می شود.

سپاسگزاری

این مقاله حاصل قسمتی از طرح مصوب (ارتقاء کیفیت آموزش بالینی مبتنی بر الگوی اجتناب انضباط؛ اقدام پژوهی مشارکتی تکنیکی) دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج) با کد اخلاق IR.BMSU.Rec.1396.138 می باشد. بدینوسیله از تمام محققانی که مقالات آنها در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفت، تشکر و قدردانی می گردد.

References

- Allan HT, Smith P, O'Driscoll M. Experiences of supernumerary status and the hidden curriculum in nursing: a new twist in the theory-practice gap? *J Clin Nurs*. 2011;20(5-6):847-55. doi: 10.1111/j.1365-2702.2010.03570.x pmid: 21320207
- McKenna L, Wellard S. Mothering: an unacknowledged aspect of undergraduate clinical teachers' work in nursing. *Adv Health Sci Educ Theory Pract*. 2009;14(2):275-85. doi: 10.1007/s10459-008-9109-3 pmid: 18379892
- Hewison A, Wildman S. The theory-practice gap in nursing: a new dimension. *J Adv Nurs*. 1996;24(4):754-61. doi: 10.1046/j.1365-2648.1996.25214.x pmid: 8894893
- Landers M. The theory/practice gap in nursing: the views of the students. *All Ireland J Nurs Midwifery*. 2001;1(4):142-7. doi: 10.4236/ojn.2014.42013
- Corlett J. The perceptions of nurse teachers, student nurses and preceptors of the theory-practice gap in nurse education. *Nurse Educ Today*. 2000;20(6):499-505. doi: 10.1054/nedt.1999.0414 pmid: 10959139
- Nabolsi M. The Experience of Jordanian Nursing Students in their Clinical Practice. *Procedia-Soc Behav*

می کند [۱۹]. بنابراین راهکارهای متعددی که در نتایج مقالات نیز عنوان شد در واقع برخاسته از همان دیدگاه های دانشجویان می باشد که Saifan نیز در مطالعه خود تحت تکیه بر کانال های باز بین اساتید تئوری و تمرین، حمایت بیشتر دانشجویان، افزایش صلاحیت مربیان بالینی، استفاده از روش های مختلف آموزش، و آماده سازی و بهبود آزمایشگاه های بالینی عنوان داشت [۱۶]. در نگاهی عمیق تر، تمایلات دانشجویان برای حضور بیشتر در کنار پرستاران بالین نیز می تواند در راستای همین دیدگاه ها باشد از این رو آماده سازی مدرسان، پرسپتورها و پرستاران خوب به عنوان الگوی نقش مثبت برای دانشجویان در آموزش پرستاری بسیار مهم و حیاتی خواهد بود [۶].

یکی از موضوعات دیگری که در نتایج مقالات وجود داشت و شاید می توان آن را به عنوان زوایای پنهان برنامه درسی دانست مواردی چون تفکر انتقادی و خصوصا بحث صلاحیت فرهنگی بود هر چند این موضوعات را نیز می توان در نگاهی جامع در همان دیدگاه اصلی یعنی بازنگری برنامه درسی و لزوم بازنگری آن جای داد [۳۵، ۳۶]. چرا که صلاحیت فرهنگی خود متاثر از همین فاصله تئوری و عمل در بحث آموزش می باشد زیرا چگونگی یادگیری برقراری ارتباط با سایر فرهنگ ها بر اساس تجربه و در محیط کار صورت می گیرد [۳۶].

بنابراین آنچه که مشخص است این است که همراه نمودن تئوری و عمل در بالین به همراه نظارت بالینی مناسب در ارتقاء شایستگی دانشجویان پرستاری نقش موثری دارد و فراهم نمودن این فرصت توسعه فرایند تصمیم گیری و عملکرد آنها را به دنبال خواهد داشت [۱۱، ۳۷]. از این رو با نگاه جامع نسبت به بازنگری برنامه درسی در آموزش پرستاری، وضعیت آموزش تئوری و بالینی نیازمند تامین جامع تر شیوه های آموزشی در جهت یکپارچه سازی دانش و عمل و

- Sci. 2012;46. doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.06.527>
- Brown J, Nolan M, Davies S, Nolan J, Keady J. Transforming students' views of gerontological nursing: realising the potential of 'enriched' environments of learning and care: a multi-method longitudinal study. *Int J Nurs Stud*. 2008;45(8):1214-32. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2007.07.002 pmid: 17697678
 - Jokelainen M, Turunen H, Tossavainen K, Jamookeeah D, Coco K. A systematic review of mentoring nursing students in clinical placements. *J Clin Nurs*. 2011;20(19-20):2854-67. doi: 10.1111/j.1365-2702.2010.03571.x pmid: 21429055
 - Gale J, Ooms A, Sharples K, Marks-Maran D. The experiences of student nurses on placements with practice nurses: A pilot study. *Nurse Educ Pract*. 2016;16(1):225-34. doi: 10.1016/j.nepr.2015.08.008 pmid: 26321359
 - WEISS J, editor Addressing new challenges facing nursing education: Solutions for a transforming healthcare environment. National Advisory Council on Nurse Education and Practice Eighth Annual Report to the Secretary of the US Department of Health and Human Services and the US Congress; 2010.

11. Sharif F, Masoumi S. A qualitative study of nursing student experiences of clinical practice. *BMC Nurs.* 2005;4(1):6. doi: [10.1186/1472-6955-4-6](https://doi.org/10.1186/1472-6955-4-6) pmid: [16280087](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16280087/)
12. Jokar F, Haghani F. Nursing clinical education, the challenges facing: A Review Article. *Iranian J Med Educ.* 2011;10(5):1153-60.
13. Ajani K, Moez S. Gap between knowledge and practice in nursing. *Procedia - Soc Behav Sci.* 2011;15:3927-31. doi: [10.1016/j.sbspro.2011.04.396](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.396)
14. Cheek J, Jones J. What nurses say they do and need: implications for the educational preparation of nurses. *Nurs Educ Today.* 2003;23(1):40-50. doi: [10.1016/s0260-6917\(02\)00163-6](https://doi.org/10.1016/s0260-6917(02)00163-6)
15. Bazghaleh M. Clinical teaching in nursing and its effective factors; a qualitative metastasis study. First National Conference on Methods of Teaching and Learning in the Area and University; North khorasan University of medical science 2015.
16. Saifan AR, Safieh HA, Milbes R, Shibly R. Suggestions to Close the Gap in Nursing Education: Nursing Students' Perspectives. *Int J Nurs Didactics.* 2015;5(10):62. doi: [10.15520/ijnd.2015.vol5.iss10.65.05-12](https://doi.org/10.15520/ijnd.2015.vol5.iss10.65.05-12)
17. Whittemore R, Knafl K. The integrative review: updated methodology. *J Adv Nurs.* 2005;52(5):546-53. doi: [10.1111/j.1365-2648.2005.03621.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03621.x) pmid: [16268861](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16268861/)
18. Zohoorparvande V, Farrokhfall K, Ahmadi M, Dashtgard A. Investigating Factors Affecting the Gap of Nursing Education and Practice from students and instructors' viewpoints. *Future Med Educ J.* 2018;8(3):42-6.
19. Heydari A, Soudmand P, Hajiabadi F, Armat M, Rad M. The causes and solutions of the theory and practice gap from nursing education view point: A review article. *J Med Educ Dev.* 2014;7(14):72-85.
20. Haghania F. Active learning: An approach for reducing theory-practice gap in clinical education. *Iranian J Med Educ.* 2012;11(9):1179-90.
21. Munro A, Naismith N, Watson S, Duncan F, editors. A novel approach to practice based learning: A Case study in leadership development. Third Annual American Business Research Conference; 2011.
22. Hasanpour M, Oskouie F, Salsalei M. Critical thinking in nursing education. *Iran J Nurs.* 2005;18(41):7-16.
23. Abegglen J. Critical thinking in nursing: classroom tactics that work. *J Nurs Educ.* 1997;36(10):452-8.
24. Maghsoudi J, Etemadifar S, Haghani F. Improving critical thinking of students: A great challenge in clinical nursing education. *Iranian J Med Educ.* 2011;10(5):1110-20.
25. Shamsaei F, Elhani F, Fatemeh C. Critical Thinking teaching in Nursing. *Iranian J Med Educ.* 2011;10(3):313-17.
26. Chan ZC. A systematic review of critical thinking in nursing education. *Nurse Educ Today.* 2013;33(3):236-40. doi: [10.1016/j.nedt.2013.01.007](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2013.01.007) pmid: [23394977](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23394977/)
27. Norman J. Systematic review of the literature on simulation in nursing education. *ABNF J.* 2012;23(2):24-8. doi: [10.1016/j.abnf.2012.02.001](https://doi.org/10.1016/j.abnf.2012.02.001) pmid: [22774355](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22774355/)
28. Berragan L. Simulation: an effective pedagogical approach for nursing? *Nurse Educ Today.* 2011;31(7):660-3. doi: [10.1016/j.nedt.2011.01.019](https://doi.org/10.1016/j.nedt.2011.01.019) pmid: [21334797](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21334797/)
29. Goodstone L, Goodstone MS, Cino K, Glaser CA, Kupferman K, Dember-Neal T. Effect of simulation on the development of critical thinking in associate degree nursing students. *Nurs Educ Perspect.* 2013;34(3):159-62. doi: [10.5480/1536-5026-34.3.159](https://doi.org/10.5480/1536-5026-34.3.159) pmid: [23914457](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23914457/)
30. Hoye S, Severinsson E. Professional and cultural conflicts for intensive care nurses. *J Adv Nurs.* 2010;66(4):858-67. doi: [10.1111/j.1365-2648.2009.05247.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2009.05247.x) pmid: [20423373](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20423373/)
31. Heidari M, Anoosheh M, Azadar T, Mohammadi E. Nurses' communication strategies in dealing with patients with cultural diversity. *Payesh.* 2012;11(5):719-24.
32. Jerlock M, Falk K, Severinsson E. Academic nursing education guidelines: Tool for bridging the gap between theory, research and practice. *Nurs Health Sci.* 2003;5(3):219-28. doi: [10.1046/j.1442-2018.2003.00156.x](https://doi.org/10.1046/j.1442-2018.2003.00156.x)
33. Fitzgerald C, Kantrowitz-Gordon I, Katz J, Hirsch A. Advanced practice nursing education: challenges and strategies. *Nurs Res Pract.* 2012;2012:854918. doi: [10.1155/2012/854918](https://doi.org/10.1155/2012/854918) pmid: [22220273](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22220273/)
34. M.A. Gheraghi PD. Theorize on Theoretical Knowledge Transfer into Practice in Nursing: A Grounded Theory Approach. *Sci J Hamadan Nurs Midwifery Fac.* 2009;17(12):24-34.
35. khezerloo s, mokhtari j. Cultural competency in nursing education: a review article. *J Med Ethics Hist Med.* 2016;8(6):11-21.
36. Heidari M, Anooshe M, Azadarmaki T, Mohammadi E. Exploration of context of the cultural care education in Iran. *J Nurs Educ.* 2013;1(2):1-8.
37. Scully NJ. The theory-practice gap and skill acquisition: an issue for nursing education. *Collegian.* 2011;18(2):93-8. doi: <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2010.04.002> pmid: [21706997](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21706997/)
38. Kermansaravi F, Navidian A, Imani M. Nursing students' views toward quality of theoretical and clinical nursing education: A qualitative Study. *J Med Educ Dev.* 2013;7(4):28-40.